

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya.
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

LA NOTA DEL DIA

ÓMNIBUS-AUTOMÓVIL DE "LA CATALANA"
que actualment, en calltat de proba, circula pels carrers de Barcelona.

Domingo Plecto

ELS QUE SE 'N VAN

MANUEL GIRONA

Banquer y home de negocis. Morí el 31 d' Octubre.

CRONICA

HA dit algú que D. Manuel Girona era una figura que personificava intensivament las qualitats més característiques de la nostra rassa. Era actiu, treballador incansable, seré; estava dotat de bon ull, ull d' àliga pera veure un bon negoci entre una munió d' embolichs, y unglas també d' àliga per engraparlo y ferse'l seu. El dominava l' afany de atresorar, sense més objecte que 'l goig de ferho, perque desdenyava l' ostentació y tots els gustos cars que se satisfían ab el diner. Y aixís com molts se complaüben en aparentar més de lo que son, ell, pel contrari, res trobava tant del seu agrado com fer gala de una gran senzillés y una sobrietat que frivava en mesquindat y tacanyeria.

Se conta qu' en l' época de la Exposició, albergant á casa seva á D. Anton Cánovas del Castillo, tenia sempre bon cuydado de baixar el gas del *recibidor*. Quan D. Anton li oferí la cartera de Hisenda, qu' ell refusá alegant que á cada punt li promouria una crisis, no sé si l' estadista de la restauració tindria en compte aquella baixada de gas, que no obstant era tot un programa de Hisenda: gastar poch, encare qu' en materia de llum se quedés el país casi bé á las foscas.

De igual manera, essent Alcalde de Barcelona, acariciava un projecte per aixugar de cop el Deute Municipal: tal era el de destinar á solars l' avinguda central de la Gran-Vía en tota la seva extensió. Y deya ab molta tranquil·litat: —De aquesta manera encare hi guanyarém, perque en lloch de un carrer ne tindrem dos.

La grandiositat y l' esplendides no las sentia aquell incansable seqüestrador de milions.

Cregué fer un cop d' home prestantse á costejar la fatxada de la Catedral, y li serví sols pera gastarhi menos de lo que s' havia proposat invertirhi. La seva deria era aquesta: demostrar qu' ell era molt intel·ligent en obras, y que, com totas las que construía, aquella també havia de sortirli més barata de lo qu' ell mateix s' havia imaginat.

Un episodi: quan després de recorre als principals escultors de Barcelona, ne tingué un avingut á ferli á un preu baratíssim el número infinit de sants de l' ogiva d' ingrés, no trobá, en cambi, tallistas que 's prestessin á treballarli á preu miserable las peanas de aquests sants. Las peanas havian de costarli molt més que 'ls sants mateixos... y d' aixó no se 'n sabia avenir. Sortí del pas enxiquinlas, migrantlas; d' octogonals que havian de ser, convertintlas en exagonals; pero llavoras els sants resultavan petits, li venian balders. ¿Cóm resoldre 'l conflicte? Senzillament: imposant al escultor un augment de tamany en las imatjes, pero sense 'l més mínim augment de preu. Perque lo qu' ell deya: —Una mica més de pedra, al tap de vall no significa res.

Aixís, per aquest sol concepte, vá estalviarse uns quants cents duros, qu' es lo que 's tractava de demostrar.

*
*
*

L' imaginació popular propalá anys enrera una anécdota xistosa, que jo tinch per apócrifa.

Suposan qu' ell y D. Evaristo Arnús *flirtavan* per l' escenari del Liceo. D. Evaristo posá en mans de una ballarina á qui havia tocat la barbata una moneda de cinch duros. Se 'n adoná 'l Sr. Girona, y li digué escandalisat: —Pero qué fá, D. Evaristo? —Ay, ay, qué menos se li pot donar á una noya tan maca que cinch duros? —Está bé; pero donguils'hi en un bitllet, ¿qué no sab que 'l cambi de l' or está á 15?

Se non è vero...

*
*
*

Una vegada sols vaig tenir ocasió de ferli una visita en ma qualitat de vicepresident del *Ateneo*, pera regularisar la situació de aquella casa que alguns tenian per compromesa, y qu' ell se va prestar —just es consignarho —noblement á aclarir. Á la comissió de que jo formava part ens rebé afablement en la sala del piano, cuberta de magnífichs tapissos del Ras, un dels quals ¡horror! estava retallat y placat sobre una petita porta d' *escape*. Recordo que al anárnose'n y atravesar la gran sala, 'm cridá l' atenció un magnífich retrato d' escola francesa, á propòsit del qual ens digué: —Aquest quadro es meu y no es meu. El cónsul de Prussia me 'l deixá en fiança de una quantitat que vaig prestarli. Alguns anys després de haverse'n anat de Barcelona, enviá á recullirli, y jo 'm vaig permetre preguntar al encarregat qu' es lo que pretenian ferne. —Portarlo á vendre á París —me digué. —Váginhi ab cuidado. Aquest quadro pot procedir de algún Museo dels que las tropas aliadas saquejaren l' any 14, y si 'l portan á París el poden perdre. L' encarregat quedá en ferho present al antich cónsul y may més n' he sabut res. Per aixó 'ls he dit avants que aquest quadro era meu y no era meu.

Moltas de las personas que 'l tractavan y l' anavan á veure al seu despaig s' admiravan de que ab tan poch personal portés un número tan gran de negocis. El seu parent Sr. Llopis, li bastá ell sol durant molts anys per ajudarlo. Quan ja 'l Sr. Llopis tenia una edat avansada, D. Manuel s' alabava de que á n' ell exclussivament li devia. —Perque —deya — quan un home arriba á certa edat, no sempre sab contenirse. Per la boca venen totas las malalties y

en especial las feriduras. Donchs per evitar que menjés massa, jo vaig tenir bon cuidado de rebaixarli 'l sou.

Vels'hi aquí un rasgo de protecció... interessada, que no l'hauria imaginat ni 'l mateix Molière.

En ocasions, casi sempre, era graciós en las sevas sortidas.

Conegut es l' epissodi del cotxero que 's disgustà perque no li havia donat més que 10 céntims de propina. —El seu net á lo menos m' hauria donat mitja pesseta—digué'l cotxero. A lo que, molt amatent, replicà don Manuel:—Si jo sigués net de D. Manuel Girona, també te la donaria. Pero jo d' avis aixís no 'n tinch.

Un dia 'l bisbe s' empenyava en ferlo contribuir personalment y ab la bossa al Congrès católich de Tarragona. Inútils foren tots els esforços qu' empleá pera decidirlo.—No, senyor bisbe, no—deya D. Manuel.—Jo só católich tot de una pessa y no necessito demostrarho: soch católich perque crech, y la fé es de aquelles cosas que no poden ni deuen discutirse. ¿A qué, donchs, ferme contribuir á un Congrès, que per mí resulta completament supérfluo?

No pot donarse ab més gracia teológica un *quite* á un projectat *sablasse* episcopal.

* * *

Un recort y aquest sí qu' es ben personal. En l' enterro de D. Joseph Oriol Mestres marxava jo al costat d' ell y 'm feu el panegirich del difunt, pintántmel, y no sense rahó, com el prototipo del ciutadá honrat de Barcelona. Parlarem després de Arquitectura y 'm confessà que si ell hagués pogut seguir una carrera hauria sigut arquitecte.—Pero no 'm fou possible estudiar—afegia.—Desde molt jove vaig haver de posarme á treballar. Un de mos primers negocis sigué l' introducció del plom á Barcelona... vull dir, de las canonadas de plom, qu' en aquell temps no eran encare aquí conegudas. Vaig obtenir la representació de una casa de Almería y no 'm va anar gens malament.

Y séguirem conversant sobre aquells temps, y en especial sobre l' ensenyansa qu' en aquells temps se donava á Barcelona als noys de familias acomodadas.

—Mirí—va dirme—el meu professor (va citarme 'l nom que no recordo bé) un dia 'm donà á resoldre aquest problema:—Posant un duro diari per espay de 60 anys á interés compost ¿quina cantitat s' obté?

A la nit, á casa, 'l vaig resoldre. No se la pot vosté figurar la cantitat obtinguda. A mí mateix, de primer entuvi, va assombrarme. ¡Passa de 200 mil duros!

L' endemà al anar á classe li vaig dir al mestre:—Vegi si es aixó.—Aixó es—me respongué.—¿Pero, Sr. Mestre, ¿qui hi arriba á 60 anys?—vaig preguntarli.—¿Qui arriba á 60 anys, á 70 y més encare?—'m respongué.—Qui en lloch de gastar els diners que li sobran en vicis y tonterías, els estalvia posantlos á interés compost.

Aixó es lo que m' ha passat á mí: ja n' he cumpert 82. Pero 'l meu lema ha sigut sempre: «Traballar molt, fora vicis y interés compost.»

¡Bonica divisa per un paladí dels nostres temps

ENTERRO DE DON MANUEL GIRONA

El corteig fúnebre, á la plassa de la Mercé.

en que no hi ha més torneigs ni més batallas que 'ls negocis!

¿La veurém grabada sobre 'l seu sepulcre de la Catedral? Casi m' atreixo á esperarho així, y may millor ocasió que la present, ara que acaban de treure del candellero al apócrif Sant Expedit. ¿Per qué no declarar sant á D. Manuel Girona? Pensin que no poden pas passarse per més temps sense *patró* els devots entusiastas del interés compost.

P. DEL O.

VICTORIAS

III

Sé que mos versos á ton cor arriban com al cor de las flors las papellonas, portant afanys de joventut y vida, sospirs d' amor y d' esperansas novas.

Sé qu' al llegirlos, ben aymada mía, espurnejan tos ulls llágrimas dolças: son la pluja divina que las ermas terras de nostres cors de nou feconda.

Aquests temps passarán: un jorn ó un altre las cadenas d' avuy quedarán fosas: per rompre 'ls lligaments qu' als dos aferran un crit de llibertat ja té prou forsa.

No 'n duptis, no, amor meu. El front altívol coronarém de vert llore y de rosas: ab las rosas del pler que l' amor brinda, y ab el llore immortal de la victoria.

J. OLIVA BRIDGMAN

¡BARCELONINS, ALERTA!

Circula aquests dies pels carrers de la ciutat condal un ómnibus-automóvil, qu' es, segóms sembla, la vanguardia d' un exercit de vehículs del mateix tipo que una empresa de carruatges públichs té 'l propósit d' explotar en breu.

A ningú que tingui sentit comú pot ocultárseli que una novetat d' aquest género mereix ser estudiada ab molt cuydado y mirada pel dret y pel revés, avans de calificarla de bona.

Si 'l problema que aquí s' tracta de resoldre fos únicament el de la rapidés, cap dificultat hi hauria en donar al ómnibus-automóvil l' aprobació que 'ls seus introductors segurament desitjan. ¿Va ben depressa? ¿Corre com un llamp? ¿Se traslada de las Dressanas á la Travessera en cinch minuts? Donchs no 'n parlém més: queda acceptat el nou sistema de cotxes públichs y pot desde ara autorisarse la seva circulació.

Pero, caballers, no tot ha de consistir en anar molt depressa. Cal també tenir en compte la seguretat dels tranzeunts, la existencia dels que aném á peu, la necessitat d' armonisar els drets dels que poden pujar al automóvil y 'ls dels que s' han de contentar ab mirársel quan passa.

¿S' ha ventilat degudament aquest important ex-

trém? Per ara 'm sembla que no. Y no obstant, ja hi ha un diari que, ab un entussiasme que si no 's tractés d' una cosa tan seria faria riure, parla del tal automóvil com d' una maravella portentosa, y afirma—¡oh pastoril candor!—que «muy satisfechos podríamos estar los barceloneses si antes que París tuiésemos aquí organizado el servicio de estos nuevos vehículos... que hace ya algunos meses circulan por las calles de Londres.»

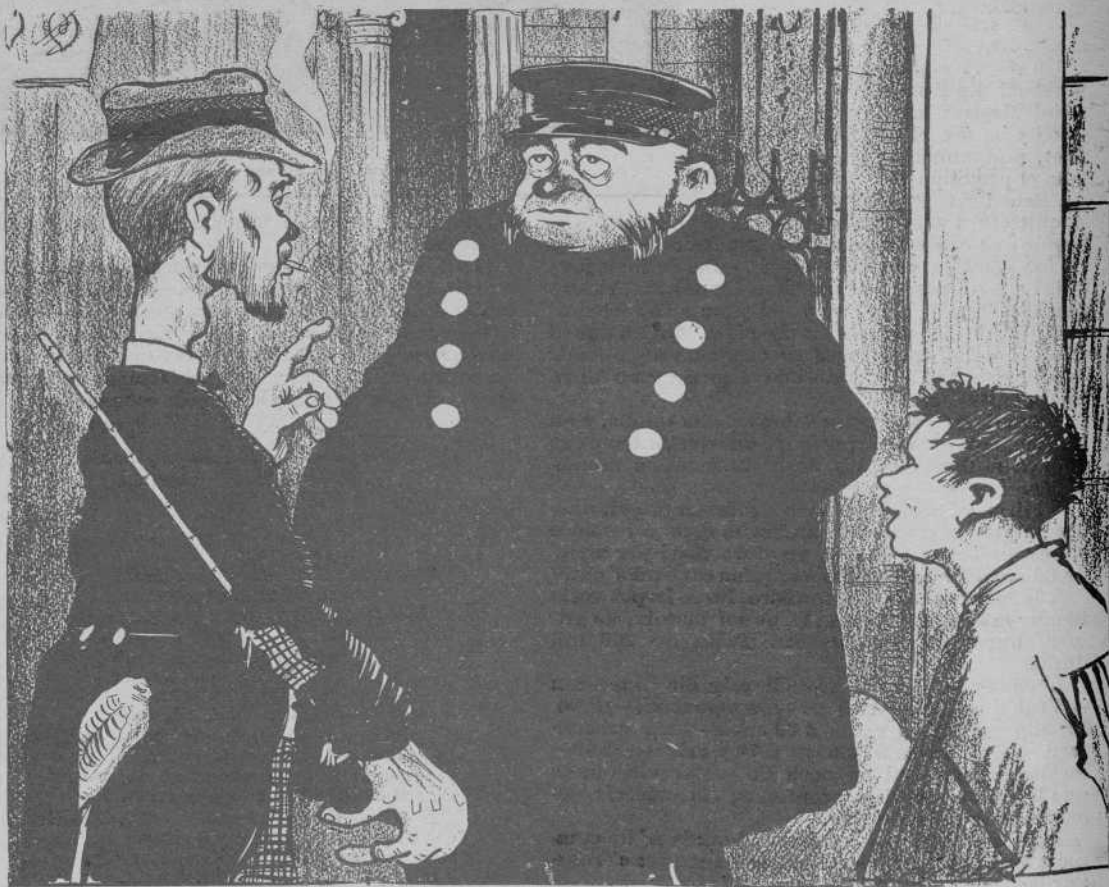
¡Calculin vostés!. ¡Barcelona, la nostra Barcelona fent la pols á la capital d' Inglaterra!. ¡Quín honor, eh?

Precisament aquest es el punt negre del assumpto. El mer fet de que una cosa s' usi á Londres no demostra ni molt menos la conveniencia de posarla en práctica á tot arreu. Comprench que 'ls *Tartarins*, els papanatas que no pensan sinó en fer lo que veuhen fer als altres tremolin d' alegría davant de l' idea d' anticiparse á París y vejín en aquest *aconteixement* un motiu de satisfacció per Barcelona...

Las personas que tenen cervell y reflexionan de «primera má» 's miran la qüestió d' un' altra manera y, pensant més en el cotxero qu' en el cotxe, creuen que interessa no tant recordarnos de lo que succeheix á fora de casa com preocuparnos de lo que passa aquí.

A Londres hi ha automóviles... Molt bé. Pero Londres es una població civilisada y 'ls cotxeros d' allí

EN GIRONA POBRE

—Vaja, ara que l' "altre" s' ha mort, bé deureu deixarme ocupar la casa.

¡BON CONSOLI!

BARCELONA: - ¡M' heu agafat els dits!
ELS ALTRES: - No 't queixis, dona! Pitjor era avans, que t' agafavan els dits, la mà y tot el bras.

son tan intel·ligents y tenen á l' autoritat tal respecte, que basta que un agent de policia aixequi un dit pera que 'ls seus vehículs quedin instantáneament detinguts.

¿Podém esperar lo mateix aquí? Desde luego m' atreixo á assegurar que no. Hi ha tanta deixadés en las nostras autoritats y tan salvatgisme entre 'ls nostres cotxeros, que l' esperit s' encongeix aterrorisat al pensar en lo que succehiria d' establirse, ab la seva cooperació, el servey urbá d' ómnibus automóvils.

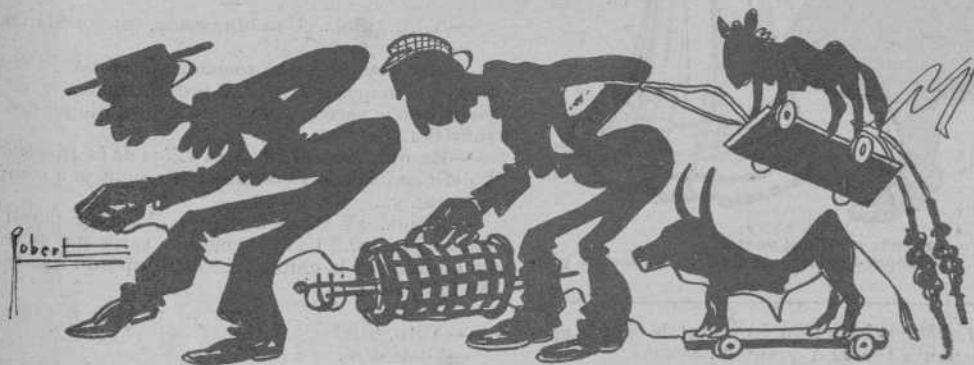
Un exemple, entre mil, bastará pera pintar á quina altura 'ns trobém en aquesta materia.

No fa gayres diumenges, á la cayguda de la tarde, á l' hora en que carrers y passeigs están més plens de gent, un cotxe tirat per dos briosos caballs va atropellar á un tranzeunt. Se 'n adona un municipal y al manar al cotxero que 's pari, aquést, en lloch

d' obehirlo, com hauria fet un cotxero de Londres, fustiga als animals. Una parella de guardias de caball se li planta al darrera, y ja anava á conseguirlo, quan el cotxero, veentse atrapat, no troba millor manera de resoldre 'l conflicte que saltar del pescant, sense pensar en las víctimas á que podia donar lloch la seva cobardía, tocar el dos y abandonar el carruatge que, tirat pels dos desbocats animals, corre com un mal esperit per la Gran Via, atravesa el passeig de Gracia y va á estrellarse contra la tanca del carril de Sarriá.

Y ¿qué va passar després d' aquesta brutalitat estúpida?.. ¿Va castigarse degudament al seu autor? ¿Va ficarse al cotxero á la presó, com per la seva salvatjada mereixia?... No, senyors: la premsa, la nostra benemérita premsa va ocupar-se del fet com de la cosa més natural del món, y fins varen publicar-se gazetillas y remitits encomiant els mérits y

S' HA ACABAT LA TEMPORADA

-Vamoz á dormir sobre nueztroz laurelez... y sobre nueztroz chichonez.

VEYENT PASSAR L' OMNIBUS-AUTOMOVIL

—¿Qué me 'n dius d' aixó, Careto?
—Que aviat no haurém de fer res
y 'ns endurém una vida
com la del primer burgés.

INTELLECTUAL Y INTELLECTUALA

—¿No 's presenta candidat vosté?
—¿Jo?... Un super-home no 's fica ab aquestas peti-
tesas.

aptituts del heroych cotxero y parlant de si cada sen-
mana guanyava tantas ó quantas pessetas.

¿Qué tal?... En una població ahont tals cosas son
possibles; en una terra ahont els encarregats de

guiar els vehículs practican y las autoritats toleran
la moral qual mostra acabo d' exposar, ¿pot haverhi
quí s' entussiasmi ab l' amenassa de la introducció
dels ómnibus-automóviles?..

Com no siguin els fabricants de camas y brassos
artificials ó els constructors de caixas de mort!..

A. MARCH

NOTA DE TARDOR

S' ha endut l' última fulla del perer
el vent rondinador d' alé gebrat.
La pobra tremolava á cada embat
presentint de sa vida 'l ff proper.

El vent, de fullas grogas bon fosser
l' ha vista en l' arbre encare, y ha xisclat;
la fulla agonitzanta li ha arrencat
arrossegantla ab brossa pel terror.

Y lluny se l' ha emportada del meu hort
seguint ab altrás fullas, de la Mort
l' aspre ruta en macábrich remoli.
Y 'l perer son brancatje enarbolant
s' ha alsat menassador, com protestant
d' aquesta vida y son amarch destí.

J. BOSCH Y ROMAGUERA

FEBRE ELECTORAL

—¡Tilín, tilín!...

—Digui...

—Senyor Matías, vinch á demanarli 'l vot. Me
presento candidat, apoyat per la *Lliga de la Honra-
dés*, y espero que, sent com es vosté una persona
digníssima, no 'm negará 'l seu concurs.

—Permetim, permetim...

—¡No, no admeto excusas!... Conto ab el seu vot.
Passiho bé.

—¡Tilín, tilín!... ¿El senyor Matías?

—Servidor...

—Vosté no 'm coneix, pero es igual. El *Comité de
la Decencia* m' ha proclamat candidat per aquest dis-
tricté, y vinch á solicitar el vot de vosté.

—Ab molt gust li donaría, pero es el cas que 'l
candidat de la *Lliga de la Honradés*...

—¡Un farsant!... ¡No se l' escolti pas!... ¡Ben arre-
glada quedaria Barcelona si arribés á sortir elegit
aquell trapella!...

—De totes maneras, jo...

—¡Nada, no insisteixi més!... Quedém en que vin-
drá á votarme á mí.

—¡Tilín, tilín!... ¡Una abrassada, senyor Matías!

—¿Qué passa?

—Que acabo de ser proclamat candidat. El *Centro
Moral* s' ha empenyat en presentarme... y m' ha
sigut precis accedir. No tinch temps que perdre. 'M
refio del seu vot...

—Es que 'l candidat de la *Lliga de la Honradés* y
'l del *Comité de la Decencia* han vingut ja á compro-
mètem, y...

—¡Cóm!... ¿Y vosté faria cas d' aquest parell de
bonas pessas?... La seva elecció seria un padró d'
ignominia per la ciutat... Lo dit: l' apunto á la llista.
No falti, eh?...

—¡Tilín, tilín!

—Vosté dirá.

—Un grupo d' amichs me presenta ab el carácter
de independent, tant pera treballar en favor d' aquest

districte com pera desbaratar las maniobras d' un titulat *Centre Moral*, que tracta d' imposarnos un brétole de set solas... que aviat deixaria a la ciutat sense camisa.

—Pero si jo tenia entés que aquest candidat...

—Mentidal... No se 'l cregui d' una paraula. M' ha de votar a mí, a ningú més que a mí... Estigui bonet.

—Tilín, tilín!.. Senyor Matías, necessito indispensablement el seu vot.

—Me sembla que arriba una mica tart.

—¿Qué?... ¿Tal vegada l' ha promés a algú?

—Al candidat independent...

—¿Independent?... ¿No sab vosté que 'ls independents son els que més malas intencions portan?... No 's deixi albardar: voti la meva candidatura, que ha sigut proclamada pels mateixos vehins y satisfá totas las aspiracions del barri.

—Pero...

—¡Deixis de peros!.. ¡Pobre de vosté que falti a la consigna!.. ¡Fins a diumenge!

—¡Ayl... ¡Tilín, tilín!.. (Ara soch jo 'l que faig sonar el timbre: el timbre eléctrich que serveix pera cridar a la minyona.)

—¿Demana el senyor?

—¡Sí! Cuyti, vaji inmediatamente a buscar un metge.

—¿Per qué?

—¿Qué té?

—¡No ho sé!.. Entre 'l de la *De-cencia*, el de la *Honradés*, el de la *Moral*, l' independent y 'l del vehinat... m' han posat de tal modo 'l cervell, que m' sembla, m' sembla... que m' estich tornant tarumba.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

LIBRE BLANCH.—POLICROMI.—TRIPTICH.—Poesías de VÍCTOR CATALÁ.—Coneixam a la celebrada novelis-

ta que amaga son nom ab el pseudónim de *Victor Catalá*; mes la poetissa no 'ns era coneguda. Y se 'ns ha revelat ab un llibre de versos no menos admirables que las sevas narracions y novelas: ab un llibre que 'ns obliga a dirli: —Benvinguda sias, ja que 't presentas a enjorjar ab tan rics presents a la moderna poesia catalana!

Reputém aquest llibre com un dels més hermosos que s' han donat a l' estampa de un quant temps ensá. Si sa primera part, «Libre blanc» intitulada, es una encisadora evocació de la societat francesa a últims del sí-

gle XVIII, en la qual, a través de las gracias de l' idili, s' hi senten els sòrts bramuls, nuncis de la sagranta tragedia revolucionaria; la segona, *Policromi*, ofereix un aplech de inspiracions de diversos géneros de concepció original y fonda intenció las més, y totas ellas treballadas ab l' art de modelar y cisellar propi de un veritable mestre. Y queda encare 'l *Triptich*, compost de tres pinturas a quina més admirable, y no per cert xicas y minuciosas, sinó de gran alé y empena soberana, com tres grans composicions murals destinadas a exhórnar l' immens palau de la moderna humanitat.

La Víctor Catalá revela una vegada més qu' es una dona excepcional. Tal la proclaman las ideas que concebeix, enlayradas, virils, robustas, encarnadas en las aspiracions predilectas dels nostres temps y exemptas de tota coqueteria, ideas totas que portan pantalons, per dirho d' una manera gráfica encare que vulgar. Y com a tal la reconfirma ademés la perfecta fusió de la concepció y la forma literaria, calenta, vigorosa, palpitant y expontánea, fins al punt que sos versos semblan bro-

llar de la fornal de l' inspiració sobre 'l paper, sense refré-darse pel camí ni deformarse en la manipulació. S' hi observa aquella facilitat difícil, sense la qual no hi ha poesia; facilitat qu' excluheix en absolut l' adotzenament y la vulgaritat... facilitat de visió y d' exposició, facilitat, en fi, qu' es el més viu accent d' armonía feridora y afagadora del esperit.

Creyéim que 'ls nostres lectors veurán ab gust una composició de aquest llibre privilegiat. Com tindríam prou treball pera triar la millor entre las moltas bonas que ns han sorprés y delectat, sigui l' atzar qui fassi la tria. El llibre se 'ns obra per la pág. 55, que conté

LA MORT DEL "SPORTSMEN'S CLUB,"

—Está vist que fa un quant temps que m' persegueixen els "hados"... Y 'l mal es que si aixó dura no guanyaré per trasllados.

Don Manuel Girona y la caricatura

LA CATEPOLA DE DON MANUEL. Veient que no 'a fa cas de lo que ha dit, se 'n trenca al dit!

L'ORBA DE LA SEU. Si 'a vol no remate digno, non, intencionat y fi, lo simboti que ara 'a, also no ha d'acabar sino així.

EXERCICI D'HIERENICH (Koblenz, Alemanya). «Hi ha qui 'a pensa que l'himbal solo serveix per fer ridícul. ¡No fah! Duna forra als punys y desmentira l'oido»

UNA FOTOCOPIA. «Seuor Manuel, vost' pensa l'estanche, ja 'n componenhi i puote las escupayras»

DON MANUEL. «Vost' m' aquí fins a cert punt convertit en blat»

LA IDEA BIANC DEL PROYECTE DE LA SEU. «N' esdevingut quel dia de cap d' any Indictat de Nostre Senyor Sant Manuel, li fouit regalada una platera de sales punxagades, a mitor Manol que sempre a tots temps ha sigut molt afamat de sales hipotesis a sustanciosos, dix al contemporar li: «Ja 't tinc, fatxada» (Crònica del Capítol de la Se»)»

QUI JUNCA NO DORM. Sentint ja craxir l' Hissenda veient veit un ranguell, va a Malet, no per salvar-se, sinó per salvar-se a u' ell. Y es que don Manuel procura no arribar al nu humillant, de haver de guanyar las bosses tot criant: «Vajin entrant!»

LA RETIRADA DE DON MANUEL. Ocupat tallant coupons, a res no's pot dedicar, ocupat tallant coupons, ja no está per mes cautions

EL MOMI DE DON MANUEL (Capítol de la fatxada). Cada añ diu que li surten las ombres dels arquitectos y conlites que van per la nostra hermosa Catedral, demostrih sempre del poyol que hi ha engraxat per fatxada

PER QUAN EL CANDIDAT. Proyecto de vilitaria artificial para ser colocada en la capilla del glorios Sant Manuel de la Catedral de Barcelona.

BARCELONA HISTORICAL (L'edifici de Catedral). Lo agorero 'a no. Estaba que m'era rucosa, está colgada al estí de la plaqueta, que quedava las cues que han de fer-hi.

INDIGNITATS CLERICADAN. «L' exultadora Camilo. «Lo mateix li diu, Manol. «Sob que la parta de molt garbat' «Sob que a vost' li está al pit?»

BARCELONA Y DON MANUEL (Capítol de fatxada). «No dit que 'a no 'a agrada la forá thar a terra? Doube, que, tincut per mi 'a pot somnagar desaguada»

SAMUEL EL BANI FELIS. Un reixat, mas quants balustres, subreix, mastils, barrots... «A, t'oure si m' tot also 'a hi guany un parell de dotas!»

PLASSA DE LA BARRA (La de las 48 horas). Mentre 'el tingut aixis las minuteras (lo plans ray) Las quaranta vuyt horas semidifitas no serin may

LA ESCALA DEL CEL. D. Manuel, ja cal que aboqui, que lo qui es carregut aixis, al Cel no 'a hi entra.

LA PALMA DE DON MANUEL. Després de flor y adorns, deixaves de dolos fins per guarnir la neva palmas no 'm donguen sino lobes.

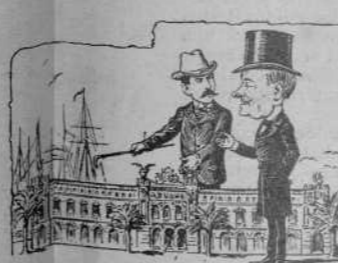
LA PROFESSO. El digno porter, seguit dels ganfardos del partit.

MORTS D' UPA. Catòlich de molt bon flayre y apòstol carrinye. Banquer d' hermosas penes y fabricant de fatxadus.

MOVORO PERA LA EXPOSICIO. Don Manuel agada 'lo tractat y se 'a va rap a la Cist, a demaná als monicreyos que 'a ajudi, per fatxa.

LA GRAN AMALGA. «Dit, don Manuel, que 'o cargament d' un vapor hi calés... «No 'a qu' es el port, sacra sobrerá poyola»

L' AVI TOSSUT. «Jo atende cadrotes? «Jo deixé aquest loch? «Ni a tiron, ja! a tiron! «Ni a tiron, ja! a tiron! «Ni a tiron, ja! a tiron!»

LAS FESTAS QUE MAURIA DE FERSE. Don Manuel a la porta de casa seva, reportint cixch obitins a cixch pobres.

EL MONOPOLI DELLE MISTO. «Si 'e vench jo manar, vaig molt més sagr. La ditro ja ho diu: A lo lupo, si»

L' OCA BLANCA

Jo tinch un' oca en mon jardí,
un' oca blanca com un cigne,
que sempre vá d' assí d' allí,
magentuosa, grave y digna.

Sens mirá enloch, ab ayre estrany
allarga 'l coll lluny de la terra,
y encerta d' esma 'l viarany
que l' acompanya ahont l' aygua xerra.

Lo breu estany sembla un mirall
hont l' aygua raja escumejanta
com una troca de cristall
que riu y riu, que canta y canta.

Son mireteig marvellós
á l' oca blanca l' hipnotisa,
la tempta ab goig voluptuós,
la seduheix, la fanatiza...

Y allarga 'l coll cap al estany
hont l' aygua riu ab rialla franca,
y 's precipita dintre 'l bany,
com enhartada, l' oca blanca.

Sota 'l canó del brollador
se retorçeix, fantasiosa,
miralla en l' aygua sa blancor,
la becarreja neguitosa;

retors lo coll com blanch serpent
sota la fulla y flor del lliri;
lo sumergeix, l' ala batent,
s' esdebatge en plé deliri...

Y ab jochs de perlas y brillants
l' aygua la cobra y l' enmantella,
y jugan folls, com dos ayments,
l' oca de neu y l' aygua bella.

Després, rendida de jugá,
surt l' oca blanca igual que un cigne,
y torna á anar d' assí d' allí,
magentuosa, grave y digna.

No té company, ni n' ha tingut;
via sens parella y sola, sola,
en la florida quietut
plena de llirs y corretjola...

Quan ve la nit, son estrany crit
crehua, vibrant, per l' ombra bruna,
y 's veu vagar, com blanch esprit,
sota l' raig pàlit de la lluna.

Y com misteri atzarador,
cada jorn trobo en l' ombra humida
son fruyt d' amor... sense l' amor,
son fruyt de vida... sense vida.

¿En quina nosssa s' ha format
l' estéril ou plé de misteri?
¿quin ayment es que l' ha engendrat
en l' oca blanca, sense serhi?

¿Tal volta l' aygua del estany
que ab l' oca juga y l' enmantella
es la que fa 'l miracle estrany,
la portentosa maravella?

Jo tinch un' oca en mon jardí,
un' oca blanca com un cigne,
que sempre vá d' assí d' allí,
misteriosa, grave y digna.

Si pera mostra basta un botó... y aqueix botó es com
el que donem per mostra, calculin qué tal será 'l vestit...
es á dir, tot el libre!

RATA SABIA

PRINCIPAL—(ESPECTACLES GRANER)

Dilluns passat va tenir lloch la segona representació de
la tragedia de Eurípides *Alkestis*, qu' es per araj lo més
important que s' ha fet en aquella casa.

A continuació vingué l' estreno de una joguina del
Sr. Pin y Soler titulada *Poruga*.

Es una obreta sense pretensions y ab molt poca *trastienda*, que deixá satisfeta á la concurrencia escullida pero poch numerosa que acudí á la funció de moda. Un petit incident que no s' distingeix per sa originalitat arriba á despertar cert interés en el transcurs del diálech qu' es sempre pulcre y animat. No's tracta de un' obra verista, ni naturalista, ni realista, ni res. Es sencillament un juquet cómich passador com molts dels que forman el nostre repertori clássich, avuy en decadencia.

Els intérpretes reberen, ab justicia, numerosos aplaudiments, donchs varen treballar ab ganas de ferho bé.

LICEO

Ja coneixen els nostres lectors la llista de companyia. Afegirém avuy que s' posará un' obra nova: *Emporium*, lletra de n Marquina, música del mestre Morera. Un' altra obra casi nova, *Zazá*, escaldufada á *Novetats* per la companyia dels Teatros imperials russos; pero que al Liceo será cantada pels famosos artistas Emma Carelli y Mario Sanmarco. Y finalment, un' obra vella, molt vella, *Faust* de Gounod, pero completada ab la *Nit de Walpurgis* y presentada ab decorat nou que ha sigut confiat als escenógrafos Vilumara, Junyent y Chfa.

Inauguració: l' 25 del corrent ab *Aida* de Verdi. L' abonó está obert.

ROMEA

Per aquesta nit está anunciat l' estreno de *El bon policia*, comedia en 2 actes de n Santiago Rusiñol.

A veure, á veure si será tan bó aqueix policia, que arribí á descobrir als autors de la bomba.

TÍVOLI.—CIRCO EQUÈSTRE

No deixin de anar á veure á n' en Robert Bertin. Es un verdader mestre en materia de transformacions y imitacions dels més famosos artistas dels concerts de París. Y té 'l mérit de ser un home de bon gust, enemich de xocarrerias y xavacanadas, á las quals no ha de apelar may pera entretenir al públich, ferlo riure, y emportarse'n els seus aplausos.

NOVETATS

Está en porta la celebrada actriu *parisienne*, Mme. Suzanne Despres, la qual donará dos únicas funcions els días 13 y 14 del corrent, posant en escena l' primer día *Les Remplacantes* y l' segon *Le Detour*.

Molt celebrarem que la *charmante comediienne* trobí á Barcelona tota l' atenció de qu' es mereixedora.

CATALUNYA

Los quapos, sarsueta del Arniches y en Jackson Veyan, ab música del mestre Chapí, que era ya coneguda á Barcelona, ha tingut una bona execució per part de las Srtas. Lola Ramos, Juanita Fernández y Sra. Sacanelas y dels Srs. Gil, León y Rojo, figurant dignament en els programas al costat de las estrenadas últimament.

GRANVÍA

Pera posar *El arte para ser bonita*, anunciada pera aquesta nit, el teatro ha permanescut tancat dos ó tres días...

De manera que si la nova sarsuela no resulta tan bonica com indica 'l seu títul, no será pas, per falta de preparatius.

TEATROS DEL PARALELO

Al *Apolo*, la societat *Avenir* ha reanudat las sevas vetlladas donant una nova representació del ruidós drama de E. Brieux *Els Tarats*. Pròximament estrenará una obra original y una nova traducció. Tot aixó intercalat ab algunas obras de trascendencia artistica y social del teatro modern, ja dadas á conèixer ab anterioritat per l' indicada agrupació.

Al *Nou* se posá en escena una humorada cómich-lírica, titulada: *Tenorio en el otro mundo*, lletra del senyor Roig y música del mestre Escalera. Ab tot y l' seu títul no es cap cosa del altre mon. Té alguns tochs graciosos... y *pare usted de contar*.

Finalment al *Cómich* se representa una producció treta del francès, titulada *La Diosa Venus*. Ja ho veuhem, una *diosa* tan antiga y encare tan excitant!

FRONTÓ CONDAL

Torna altre cop á despertarse l' afició á las pilotas qu'

EN CAMBO A MADRIT

Sempre pensant en nosaltres,
incansable, diligent,
s' ha de confessar que l' home
ha aprofitat molt bé 'l temps.

es un gust. Els darrers partits extraordinaris jugats en la cancha del Frontó Condal han sigut verdaderament rics en bones jugades, y aixís es com se fomenta l' interès del públich per aquest noble joch en el qual poden lluytar y véncer per un igual la forsa y la astucia, l' agilitat y la resistència.

Els pelotaris Joseito y Munita (devantera) y Berrondo y Arnedillo (saguers) se disputan els tantos ab tota la fieresa, l' amor propi y lo que hay que tener quan se juga ab bona voluntat y 's defensen interessos del públich.

Aquest respón als sacrificis de l' empresa, que s' esmera en donar quadros bons, omplint á cada partit extraordinari las galerías y aplaudint sens regateig las jugadas de mérit.

N. N. N.

El somni d' un candidat

Don Bonifaci Arcaplana,
betas y fils diligent

y digníssim president
del centro de «La Ballena».

D' historia neta y pulida
com un botó de soldat,
no havia may acceptat
cárrechs públichs en sa vida.

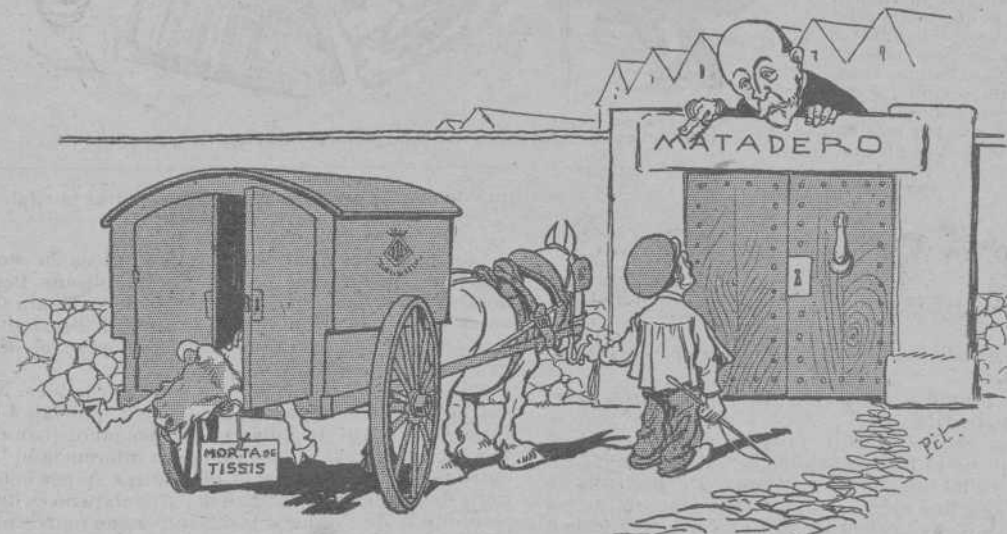
Y avuy, que l' home 's declara,
sense forsa ni salut,
puig las canas que ha venut
li van sortint á la cara,

Quan ni 'l vigor ni l' edat
té á propòsit per la lluyta,
avuy, á la corre-cuyta
me 'l presentan candidat.

Per ser un dels més antichs
industrials de la barriada,
té la elecció assegurada
ab els vots dels seus amichs.

Els son qui van proposarlo,
y contra sa voluntat
á casa de la Ciutat

LA FORSA DE LA COSTUM

-¿Qué?... ¿Ahont aneu ab aquesta asquerositat?... ¡Al canyet, home, al canyet!
-¡Ahí... Com que sempre ho haviam portat aquí...

en palmas volen portarlo.
—Vosté ha de ser regidó!
—Crèguins, no 's mostri rea-

ci...
—Per serho, don Bonifaci,
sols cal que digui si ó no.—

L'home, doná de moment
un ¡No! enérgich per resposta,
pro ara, que l' hora s' acosta,
protesta... per compliment.

Y en son intern é ilusori
desitj d' honors y grandesas,
ja 's veu, cap á sas vellesas,
assegut al Consistori.

Parat al peu de la entrada
de la seva habitació.
veu el cómodo landó
de la franja platejada.

Avans d' anársen al llit,
cada nit s' emproba 'ls guants
y 's lliga un drap de *Ruans*
travessé á la post del pit,

per veure la hermosa pinta
que farà ab faixí vermell
creuhat del coll al ventrell
com ara hi porta la cinta.

Guarnit d' aquella manera,
y ab arrogant actitut
se presenta resolut
davant de sa companyera.

Sa esposa, qu' es guapa y
veyentlo fet un babau, ¡jova,
també la baba li cau
y is' estarrufa la... tova!

Veu entusiasmat á n' ell
y la xicota l' ajuda
fent política menuda
desde darrera l' taullell.

Emplea per fé electors,
mentres despatxa trezilla,
diplomacia de faldilla,
qu' es una de las millors.

Entre 'ls medis pertinents
per assegurarli l' acta,
oferint regalos, tracta
d' obligar als seus clients.

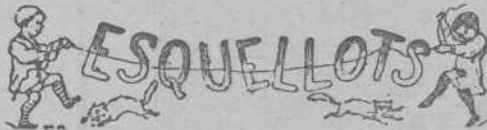
Homes, donas y criaturas
en vigilia d' eleccions
reben á tall de cupons
paquets de candidaturas.

Y á la tenda, y al estanch,
y per tot el barri ha dit
que si surt el seu marit,
els donará fl... de franch.

Aixó fa que molta gent
digui, que don Bonifaci,
anirà, passí 'l que passí,
trionfant al Saló de Cent.

Y altres, diguin que si atra-
el cárrech tan desitjat ¡pa
será, més que per bondat...
perque té la dona guapa.

PEP LLAUNÉ

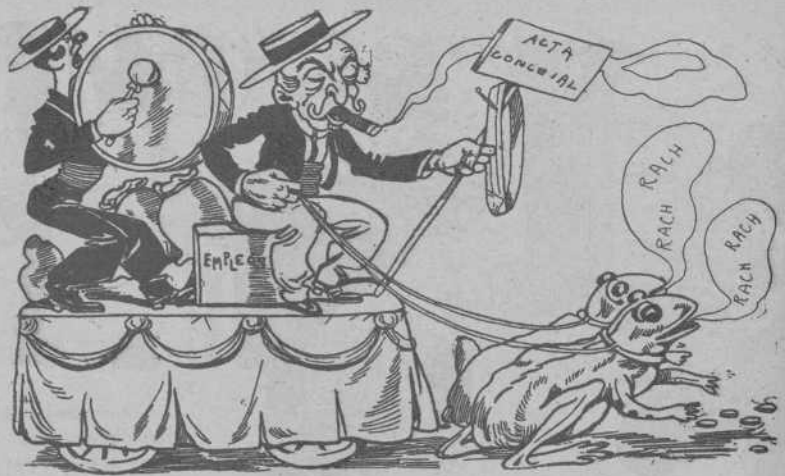

¡Ala, caballers!. Demá passat se treu... Demá pas-
sat se treu!...

Preguntarán vostés:—¡Qu' es lo que 's treu demá
passat? ¿La rifa?

—Una cosa per l' istil, ja qu' en aquesta cosa, al
igual qu' en la Lotería també hi intervenen las urnas,
y es tot qüestió de números. De números de
vots. Els quins més ne tinguin se 'n emportarán las
actas, equivalents als premis. Una verdadera ganga;
pero devegadas també una verdadera ruina... En fi,
lo mateix, mateix qu' en la Lotería. ¡Quants n' hi ha

PROPAGANDA ELECTORAL

Solemne proclamació
del impertèrrit Buxó.

L' ARRIBADA DE 'N CAMBO

—¡Atureuvos, home!...

—¡Cái Primer que tot necessito fumigarme, desinfectarme, purificarme...

que deuen la seva desgracia á haver tret la rifa!

*
*

La lluyta 's presenta algún tant confosa en certs
districtes, per lo que afecta als republicans. Pero
nosaltres creyém que 'ls electors que 'n siguin de
veras, farán bona obra desenganyant als dissidents,
que sols per ambicions personals fomentan el des-
gabel y la discórdia.

Prescindeixin dels homes, y votin per la idea. No
val la pena d' encaparrarse en que 'l que vaji á la
Casa Gran sigui D. Fulano ó D. Mengano, quan en
la major part dels cassos ben poca diferencia hi ha
entre la válua dels uns y la dels altres. Y per qües-
tions de simpatías ó antipatías particulars no es lícit
atentar á la disciplina; á la disciplina que representa
sempre la serietat y la forsa d' una agrupació política.

*
*

Hi ha que tenir en compte que aquesta vegada, com en las anteriors, torném á tenir davant als que ab la bandera regionalista, saben desplegar tanta trassa y tan poch escrúpols en sumar cantitats heterogéneas.

Si ells suman y multiplican las heterogéneas y nosaltres restém y dividim las homogéneas, els resultats poden ser funestos.

Per fortuna, hi ha encare dos dies de temps, y tractantse de un poble tan reflexiu com el nostre, bastan dos dies pera que fins els més obcecats posin enteniment.

La designació de interventors va efectuarse diluns, en pau y bona harmonia, per tots els elements qu' entran en lluyta, donantse representació á tothom, fins á las dissidencies.

Aixó sols enalteix las costums electorals del poble barceloní, que han millorat extraordinariament desde que 'ls caciquistas han deixat de tenir la paella pel mànec.

Cada acte de aquesta naturalesa que 's realisa, es una nova carretada de terra abocada sobre la seva sepultura.

M' han contat que D. Manuel Girona va fer testament clos.

Y lo més original es que 'l va escriure ab ploma d' oca y sobre pergami.

Sens dupte, á pesar de ser octogenari, 's figurava viure moltíssims anys encare, que no 's reflava del paper, materia flaca en excés, pera consignar la seva última voluntat.

En todas las epidemias per que ha passat Barcelona, D. Manuel Girona no sols no sortia de ciutat, sino que figurava en primer lloch en las comissions de aussilis, inaugurant la suscripció pública ab una quota, generalment, de cinch mil pessetas.

Algú va dirli un dia:—Qualsevol creuria que vosté á las epidemias els hi guarda algún agraïment.

Ell va contestarli ab una rialleta maliciosa.

Y era veritat. Durant la epidemia del any 35, sent ell encare molt jove, va fer els seus primers negocis de banca, ab un éxit extraordinari.

* * *

Per cert que, formant part de las comissions de aussilis, era un trunfo en materia de comprar barato las sustancias alimenticias.

Un dia va comparéixer ab una mostra d' arrós, que no hi havia cap gra sencer.

—Es lleig,— digué—pero es de primera y molt barato. El que no sigui sencer, res li fá; encare estalvia feyna al que tingui de rosegarlo.

Un fet que m' han contat com històric.

El pacífich propietari de una casa, home timorat com ell sol, s' enterá de que D. Manuel Girona havia adquirit las dos fincas colindants. Y li agafá tal por de tenir un vehí tan poderós, que perdé la gana y la són, y al últim se morí.

El pobre Celestí Barallat ha pagat també á la mort el seu tribut. Víctima de una afecció medular, que comensá pera privarli 'l movi-

ment ambalatori y per últim li arrebatá la visió, feya més de deu anys que permaneixia sepultat al llit, morintse lentament.

Y era un home de gran-intel·ligencia: un literat de primera forsa, que honrava á Barcelona.

Al eixir de l' Universitat, molt jove encare, fou redactor del *Brusi*; pero á despit de sas ideas conservadoras que no posavan traba á son esperit inde-

TORNANT DE LA CORT

—¿Cóm ha anat aixó de Madrid?
—Molt millor que alló del Africa.

OBSERVACIO

—¿Sabs que desde que 'ls nostres músichs han tornat de la vila del Os tenen un ayre mes elegant y distingit?

A LA PORTA DEL CEMENTIRI

—Deu lo guar! Venia á dirli que convé que á tota pressa construixin dos ó tres mil ninxos.
—¿Y aixó?
—¿No sab que aviat hi haurá ómnibus automòvils?

pendent, molt poch temps permanesqué en aquell diari. Se distingí per algunes publicacions notablement escrites y conferencias donadas en l' *Ateneo barcelonés*, quan aquella casa era encare un centre de cultura y tolerancia.

Mentres se pogué tenir dret, fou concurrent assidu de aquella Biblioteca.

Sol, sense familia, entregat als cuidados de una bondadosa y antigua criada de servey que no l' abandoná un instant, hagué de morir el pobre Barallat. Quan sos vells amichs y admiradors s' enteraren de la seva defunció, ja l' havian portat al cementiri.

El voluntaris catalans han portat á Madrid una nota simpática de patriotisme.

Rebuts ab afecte, obsequiats ab esplendídes, ha semblat per un moment que revivia ab ells l' esperit de uns temps en qu' encare 'ls espanyols ens enteníam.

Y no obstant, no hem sapigut veure en la premsa regionalista ni la més mínima menció del gran efecte que ha produhit en la capital d' Espanya la roja barretina, coronant el front dels héroes catalans.

* *

Afortunadament, dintre de poch, tot canviarà d' aspecte.

Alguns dels *cimals* més enlayrats de la nostra renaixensa, anirán á conquistar á Madrid ab una serie de conferencias encaminadas á demostrar qu' en tot y per tot els catalans formém rasso apart.

Y casi tenen rahó; dat que l' *Ateneo de Madrid* els hi ha ofert la seva càtedra; cosa que de segur no faria l' *Ateneo barcelonés* si 'ls *conspicuos* de allá tracsessin de venir á Barcelona á fer espanyolisme.

Aixó per sí sol ja revela una gran diferenciació... á lo menos d' educació.

Xup... xup... xup.

Mírinlo... passa rabent, maniobrant ab una seguretat pasmosa. Es l' ómnibus automàtic de *La Catalana*, que practica 'ls seus ensaigs.

Y l' públich el saluda ab simpatia, no pensant ab que pugui fer desgracias... Lo que veu el públich es que si fins ara sols las personas d' upa podían gastar automòvil, en lo successiu podrá gastarne tothom, fins las més modestas, á preu de passatge de tranvía.

Y es que 'l poble barceloní, avants que tot y per damunt de tot es un poble democrata de bona lley, aspirant á la igualtat, no per la depressió dels richs, sino per l' elevació dels pobres.

Portém una mica més un mes de Tardor, l' época de la cayguda de la fulla... No hem arribat encare als días tristos y desolats pels pobres y pels malalts en que fins el cel sembla que 'ls hi negui la espléndida blavor de l' infinit espay...

Ens trobém apenas en l' antesala del hivern... y al Hospital de la Santa Creu ja no hi ha prou llits per atendre als infelissos que 'n demanan.

Aixó passa en una ciutat de més de mitj milió de ánimas... en una ciutat que presúm d' europea... la més europea entre todas las d' Espanya.

* *

Bé es veritat que contém ademés ab l' Hospital clínic... si bé ja fa alguns anys qu' está per' estrenar, perque encare no s' ha determinat qui ha de sufragar els gastos de las estancias dels malalts.

Com també es veritat que un generós patrici legá á Barcelona una suma de importancia pera la construcció de un Hospital, y que desde la fetxa de la mort del testador, fins avuy, hi havia temps més que suficient pera que l' edifici estigués construhit y en disposició de funcionar.

Y ara pregunto:

—Davant del desamparo en que 's troban els infelissos malalts, ¿no senten remordiments las personas, quals mans pecadoras han intervingut de una manera ó altra en aquest negoci?

Si tinguessin conciencia ni dormir podrián... y en aquest cas res millor que oferir son propi llit als malalts que 'n demanan y no 'n troban al Hospital de la Santa Creu.

Xascarrillo de postres.

Confidencia de un amich:

—Figura't tú, que aquest dematí, tot just me llevava, 'm compareix el sastrer venintme á reclamar el pago de algunas facturas endarreridas. Li he dit que no podia satisferralas y s' ha posat fet una furia, omplintme de impropis... En una paraula, m' ha ofés tant, que desde aquell punt he resolt no tenir may més relacions ab un home tan grosser... y per consegüent declararlo *impagable*.

Próxim á veure la llum l' **ALMANACH** de **LA ESQUELLA** pera l' any que ve, podém anticipar als nostres lectors que 'l volúm, adornat ab una cuberta á la tricromia, original del gran cartellista italiá Villa, resulta d' una elegancia insuperable y ben digna, per cert, del contingut de sas páginas, en las quals hi figuran traballs dels més celebrats artistas y escriptors de la nostra terra.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

FUMADORS MUNICIPALS

—Jo encare tinc breva per dos anys.

—¡Quina rabia! ¡Haveria de llenzar!...

—¡Renoy! M' ha durat molt poch.

—Veyám si ab la punta del un podré encendre l' altre.

¡Tan bé que tirava!

—El meu es primet, pero n' hi ha per días.

—Fins que 'm cremi 'ls bigotis no la llenso.

—Sigui com sigui, sempre me 'n queda un de repuesto.

—¡Pché!... Anlrém á fumar á Madrid.